

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Мірошніченка Станіслава Михайловича

«Конвергенція журналістики і правознавства в роботі громадських

організацій під час документування воєнних злочинів в умовах

міжнародного збройного конфлікту»,

яка подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

з галузі знань 06 Журналістика

за спеціальністю 061 Журналістика

1. Оцінка роботи здобувача у процесі підготовки дисертації і виконання індивідуального плану навчальної та наукової роботи. Під час роботи над дисертаційним дослідженням аспірант Мірошніченко С. М. дотримувався індивідуального плану наукової роботи та успішно виконав індивідуальний навчальний план, виявивши себе як сумлінний і самостійний дослідник. Освітню складову програми обсягом 40 кредитів ЄКТС виконано повністю. Здобувач успішно склав усі заліки та іспити з дисциплін, передбачених освітньо-науковою програмою.

За час навчання в аспірантурі Станіслав Мірошніченко оволодів компетентностями, необхідними для проведення наукових досліджень у галузі журналістики: здатністю виявляти і концептуалізувати актуальні наукові проблеми журналістикознавства, не розроблені або недостатньо розроблені у вітчизняному науковому дискурсі; здійснювати міждисциплінарні дослідження на перетині журналістики, правознавчої діяльності та студій пам'яті й відповідальності; застосовувати загальнонаукові та спеціальнонаукові методи, зокрема метод напівструктурованого глибинного інтерв'ю, кейс-стаді, аналіз документів і моделювання; готувати наукові тексти про проміжні та кінцеві результати дослідження і здійснювати їх публічну апробацію в українському та міжнародному науковому середовищі.

2. Обґрунтування вибору теми дослідження. Збройна агресія Російської

Федерації проти України, яка почалася у 2014 році і перейшла у фазу повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, спричинила систематичне та широкомасштабне вчинення воєнних злочинів і серйозних порушень міжнародного гуманітарного права. Станом на березень 2026 року Офіс Генерального прокурора України звітував про понад 213 тисяч епізодів воєнних злочинів. Особливістю сучасного етапу збройного конфлікту стало те, що значну частку функцій із документування воєнних злочинів реалізують не лише уповноважені державні органи та міжнародні слідчі механізми, а й громадські організації, які поряд із польовим документуванням, верифікацією, аналітичною інтерпретацією, адвокацією і взаємодією з механізмами правосуддя провадять журналістську та комунікаційну діяльність і формують громадську думку. Така поліфункціональність свідчить про структурно зумовлене зближення журналістики і правозахисту в процесі документування воєнних злочинів.

Актуальність теми посилюють прискорена цифровізація війни, яка змінила саму техніку документування, інституційні зрушення останніх років (ратифікація Україною Римського статуту, зміни до Кримінального кодексу щодо злочинів проти людяності, створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії), а також вироблення спільних для різних професійних ролей стандартів, зокрема Протоколу Берклі. Попри масштаб і концептуальну значущість цих процесів, у вітчизняній науковій літературі феномен конвергенції журналістики і правозахисту в роботі громадських організацій під час документування воєнних злочинів досі не отримав комплексного осмислення. Саме цей дослідницький розрив визначає наукову проблему дисертації.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розробка та верифікація теоретико-аналітичної рамки конвергенції журналістики і правозахисту в роботі громадських організацій під час документування воєнних злочинів, а також обґрунтування інтегрованої моделі такої конвергенції.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

– охарактеризувати документування воєнних злочинів як міждисциплінарне поле, яке формується на перетині журналістикознавчої,

правозахисної та меморіально-відповідальної площин, і розкрити функції журналістики та правозахисної діяльності громадських організацій у документуванні порушень міжнародного гуманітарного права;

– визначити аналітичні виміри конвергенції журналістики і правозахисту в роботі громадських організацій та обґрунтувати концептуальну рамку її теоретичного осмислення;

– дослідити комунікаційно-технологічний вимір конвергенції журналістики і правозахисту у практиках українських громадських організацій, зокрема роль цифрових технологій та OSINT-методології у зближенні журналістських і правозахисних підходів до документування воєнних злочинів;

– виявити етичні, безпекові та верифікаційні виклики конвергентного документування воєнних злочинів та визначити способи інституційного реагування на них;

– розкрити адвокаційну функцію журналістських матеріалів у справах воєнної відповідальності, визначити механізми адвокаційного тиску та окреслити потенціал і межі їх використання у національних і міжнародних правосудних процесах;

– обґрунтувати розуміння української правозахисної громадської організації як гібридного актора забезпечення відповідальності та окреслити структурні напруги її функціонування;

– розробити інтегровану модель конвергенції журналістики і правозахисту в роботі громадських організацій, запропонувати типологію їхніх функціональних ролей у документальному ланцюгу та визначити практичне значення моделі для основних адресатів дослідження.

Об'єктом дослідження є конвергенція журналістики і правозахисту в діяльності громадських організацій з документування воєнних злочинів.

Предметом дослідження є виміри, механізми та інтегрована модель конвергенції журналістики і правозахисту в діяльності таких організацій.

Методи дослідження. Дисертація спирається на комплекс загальнонаукових і спеціальнонаукових методів. Із загальнонаукових застосовано

аналіз і синтез, індукцію та дедукцію, абстрагування, порівняння, узагальнення і систематизацію. Із спеціальнонаукових застосовано системний підхід Л. фон Берталанфі, акторно-мережеву теорію Б. Латура, соціологію професій Е. Аббота і теорію поля П. Бурдьє, теорію гібридних організацій Ж. Баттілана і М. Лі, концепт межових об'єктів С. Лі Стар і Дж. Грізмера. У межах емпіричної частини застосовано метод напівструктурованого глибинного інтерв'ю, за допомогою якого проведено інтерв'ю з провідними представниками українського поля документування воєнних злочинів – А. Пантелєвою (МІПЛ), М. Томак (Truth Hounds), Т. Печончик (Центр прав людини ZMINA), Н. Гуменюк (The Reckoning Project), а також методи кейс-стаді, аналізу документів, концептуального аналізу і моделювання. Хронологічні межі дослідження охоплюють період від початку збройного конфлікту у 2014 році до 2025 року з основним емпіричним фокусом на часі після повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року.

3. Особистий внесок дисертанта в отриманні наукових результатів та їх новизна. Дисертаційну розвідку виконано здобувачем самостійно. Усі сформульовані в ній положення, висновки, пропозиції та узагальнення ґрунтуються на власних дослідженнях автора. Наукові публікації у фахових виданнях і доповіді на конференціях за темою дисертації підготовлені одноосібно. Для аргументації окремих положень використано праці інших науковців, на які зроблено посилання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні конвергенції журналістики і правозахисту в діяльності громадських організацій як багатовимірного суспільно-комунікаційного феномену документування воєнних злочинів та в розробці інтегрованої моделі цієї конвергенції на матеріалі українського досвіду 2014–2025 років і розкривається у таких положеннях:

Уперше:

– розроблено авторську інтегровану модель конвергенції журналістики і правозахисту в роботі громадських організацій з документування воєнних злочинів, що охоплює акторний, процесуальний, інструментальний, режимний і вимірний компоненти та відображає рух задокументованого матеріалу між

режимами публічного свідчення, аналітичного дослідження, адвокаційного тиску і кримінального провадження;

– виокремлено аналітичні виміри конвергенції журналістики і правозахисту в діяльності громадських організацій: нормативний, медіавізуальний, епістемічно-методологічний, інституційний і трансформаційний;

– запропоновано типологію функціональних ролей громадських організацій у документальному ланцюгу: документаторів, комунікаторів, адвокаційних акторів, посередників правосуддя, методологічних інноваторів, архівістів пам'яті та координаторів екосистеми;

– виокремлено структурні напруги функціонування гібридних громадських організацій як суб'єктів суспільної комунікації про воєнні злочини та доведено, що управління цими напругами є умовою сталої реалізації їхніх документальних, комунікаційних і адвокаційних функцій.

Удосконалено:

– концептуалізацію сучасної української правозахисної громадської організації як гібридного актора забезпечення відповідальності, який виникає на спірній юрисдикційній території журналістики, правозахисту, юриспруденції, форензичних дисциплін і практик пам'яті;

– теоретичну рамку журналістики прав людини та підходи до розуміння громадських організацій як новинотворців через застосування конвергентних практик документування воєнних злочинів;

– концепцію стратегічного свідчення шляхом її адаптації до практик цифрового документування воєнних злочинів, орієнтованих на одночасне досягнення комунікаційних, адвокаційних і правосудних цілей;

– підходи до аналізу взаємодії журналістики, правозахисних організацій та OSINT-спільнот шляхом обґрунтування їхнього місця в єдиному документальному ланцюгу документування воєнних злочинів.

Подальшого розвитку набули:

– концепт документального ланцюга як руху задокументованого матеріалу через публічний, аналітичний, адвокаційний і правосудний режими;

– наукове розуміння міжінституційної взаємодії громадських організацій, медіа, OSINT-спільнот і правосудних інституцій у процесі документування воєнних злочинів;

– типологія структурних обмежень використання журналістських, правозахисних та OSINT-матеріалів у правосудних процесах;

– концепція межових об'єктів як аналітичний інструмент пояснення здатності задокументованого матеріалу функціонувати одночасно в журналістському, правозахисному, слідчому, меморіальному та санкційному контекстах.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, результатів та висновків дисертації забезпечена опертям на широке коло теоретичних джерел вітчизняного і зарубіжного журналістикознавства, соціології професій, акторно-мережевої теорії та теорії гібридних організацій, а також на репрезентативну емпіричну базу. Її становлять серія напівструктурованих глибинних інтерв'ю з ключовими практиками поля документування, проведених автором у 2025 році, звіти й аналітичні матеріали українських і міжнародних правозахисних організацій, документи міжнародних механізмів відповідальності та міжнародні нормативні стандарти документування. Застосування системного підходу, методів кейс-стаді, аналізу документів, концептуального аналізу і моделювання у поєднанні з чітко окресленими методологічними принципами забезпечило несуперечливість теоретичних побудов і достовірність одержаних результатів, що сприяло всебічності, повноті та об'єктивності наукових висновків.

5. Наукове, теоретичне та практичне значення результатів дисертації. Розроблена у дисертації теоретико-аналітична рамка та інтегрована модель конвергенції журналістики і правозахисту збагачують теорію журналістикознавства і соціальних комунікацій цілісним поясненням нового інституційного типу – гібридної громадської організації, що поєднує журналістські, правозахисні, аналітичні, адвокаційні та правосудні практики.

Практичне значення результатів полягає в тому, що модель може бути використана громадськими організаціями для стратегічного планування, оцінки власних компетенцій і визначення функціональних ролей у документаційному ланцюгу; журналістами і медіа – для усвідомлення місця журналістики у документуванні, верифікації та публічній репрезентації воєнних злочинів; правоохоронними і судовими інституціями – для структурованої взаємодії з громадськими організаціями та медійними акторами. Окремі положення дисертації можуть бути застосовані в освітньому процесі під час викладання навчальних дисциплін із журналістики прав людини, воєнної журналістики, документування воєнних злочинів, цифрових розслідувань та OSINT, міжнародного гуманітарного права і соціології масових комунікацій.

6. Повнота викладення матеріалів дисертації в роботах, опублікованих автором. Основні наукові результати дисертаційного дослідження висвітлено у 9 одноосібних наукових публікаціях автора, з яких 4 статті у наукових фахових виданнях України і 5 публікацій за результатами виступів на міжнародних наукових конференціях.

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Miroshnychenko S. Communication Strategies of NGOs in Reporting War Crimes in Ukraine. *Current Issues of Mass Communication*. 2025, 38. P. 31–42.

DOI: <https://doi.org/10.17721/CIMC.2025.38.31-42>

URL: <https://cimc.knu.ua/uk/article/view/3862>

2. Мірошніченко С. Використання цифрових технологій для документування воєнних злочинів: спільний підхід журналістики та правозахисту. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Філологія*. 2025, 2 (16). С. 50–57.

DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2025.2.7>

URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/philology/article/view/4937>

3. Мірошніченко С. Журналістський матеріал як інструмент адвокації воєнної відповідальності. *Образ*. 2026, 1 (50). С. 67–77.

DOI: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2026.1\(50\)-67-77](https://doi.org/10.21272/Obraz.2026.1(50)-67-77)

URL: <https://obraz.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/293>

4. Мірошниченко С. OSINT як поле конвергенції журналістики і правозахисту: досвід документування воєнних злочинів в Україні. *Наукові записки інституту журналістики*, 2026, 88(1), 89–101.

DOI: <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2026.88.7>

URL: <https://nz.knu.ua/en/article/view/9784>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Мірошниченко С. М. Інтерв'ю як спосіб документування воєнних злочинів: журналістський і правозахисний аспекти. *Медіареальність у часи інформаційних війн: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції*. Харків, 2024.

2. Miroshnychenko Stanislav. Human Rights Journalism in International Law: the Russo-Ukrainian War. *Anthology of Abstracts for the 3. International Scientific Conference for Students and Early-career researchers at the Ukrainian Free University*. Munich, 2025.

3. Мірошниченко С. М. Роль OSINT у документуванні воєнних злочинів: співпраця між медіа та громадськими організаціями. *«Четверта влада», чверть століття: медіа та інформація: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції*. Харків, 2025.

4. Мірошниченко С. М. Нова роль журналістики в умовах міжнародного збройного конфлікту у контексті перехідного правосуддя. *Актуальні проблеми медіапростору: збірник доповідей VII міжнародної науково-практичної конференції*. Київ – Вітербо, 2025.

5. Мірошниченко С. М. Запит на швидку справедливість vs реальність доказування: роль медіа у формуванні суспільних очікувань щодо розслідування воєнних злочинів. *Медіаочікування та медіареальність у вимірах гібридної війни: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції*. Харків, 2026.

7. **Апробація матеріалів дисертації.** Ключові результати дисертаційного дослідження обговорювалися під час засідань кафедри журналістики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, а також на

Міжнародній науково-практичній конференції «Медіареальність у часи інформаційних війн» (м. Харків, 15 березня 2024 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «"Четверта влада", чверть століття: медіа та інформація» (м. Харків, 14 березня 2025 р.), VII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми медіапростору» (м. Київ, Україна – м. Вітербо, Італія, 17 травня 2025 р.), Третій міжнародній Мюнхенській науковій конференції студентів та молодих вчених (м. Мюнхен, Німеччина, 16 травня 2025 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Медіаочікування та медіареальність у вимірах гібридної війни» (м. Харків, 13 березня 2026 р.) тощо. Окремі положення апробовані також у межах експертних обговорень із представниками громадських організацій, медіа, правоохоронних та архівних органів, які займаються документуванням воєнних злочинів в Україні.

7. Дотримання академічної доброчесності. На підставі вивчення тексту дисертації та наукових праць здобувача, а також за результатами перевірки наявності текстових запозичень встановлено, що дисертаційна робота виконана самостійно, текст дисертації не містить ознак академічного плагіату, а використання ідей, результатів і текстів інших авторів супроводжується відповідними посиланнями. Дисертація відповідає вимогам академічної доброчесності.

9. Оцінка структури, мови та стилю дисертації. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел (185 позицій) і додатків. Загальний обсяг рукопису становить 14,2 авторського аркуша, з яких 7,9 – основного тексту. Структура роботи відповідає логіці здійсненого дослідження, матеріал викладено в чіткій послідовності доступною для сприйняття академічною мовою. Зміст, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами), і вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

10. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значущістю дисертаційна робота Мірошніченка С. М. відповідає спеціальності 061 Журналістика галузі знань 06 Журналістика.

11. Результати обговорення та проведення презентації. Рекомендація дисертації до захисту. Здобувач представив основні результати дисертаційної роботи на розширеному засіданні кафедри журналістики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна щодо попередньої експертизи дисертації у формі презентації і наукової дискусії після її завершення. За підсумком обговорення проведені дослідження оцінено позитивно. Дисертаційна робота виконана на високому науковому рівні та є цілісним самостійним науковим дослідженням, яке відповідає встановленим вимогам чинного законодавства України.

Враховуючи високий рівень дослідження, актуальність, наукову новизну, теоретичну і практичну цінність отриманих результатів та відповідність роботи спеціальності 061 Журналістика, дисертація Мірошніченка Станіслава Михайловича «Конвергенція журналістики і правозахисту в роботі громадських організацій під час документування воєнних злочинів в умовах міжнародного збройного конфлікту» рекомендується до захисту у спеціалізованій вченій раді для здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 061 Журналістика галузі знань 06 Журналістика.

Головуюча на засіданні:

доцент кафедри журналістики

Харківського національного університету

імені В. Н. Каразіна, кандидат наук

із соціальних комунікацій

Л. А. Копилова